

خود شناسی و خودآگاهی

محمد حسن فاطمی راد

نسترن طاهری

محمد بنی حسن

نشر واثیا

سرشناسه	لمی .اد. محمد حسن، ۱۳۵۸ -
عنوان و نام پدیدآور	: خودشناسی، خودآگاهی/محمد حسن فاطمی راد، نسترن طاهری، محمد بنی حسن.
مشخصات نشر	: تهران : وائیا، ۱۱۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۱۶۸ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۶۵۶۴-۷۶-۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۶۵.
موضوع	: خودشناسی
موضوع	: خودآگاهی
شناسه افزوده	: طاهری، نسترن، ۱۳۶۶ -
شناسه افزوده	: بنی حسن، محمد، ۱۳۶۲ -
رده بندی کنگره	: BF۶۳۷ ۱۳۹۵ ۲ف۹۲خ/
رده بندی دیویی	: ۱۵۵/۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۲۱۸۴۲۳

خودشناسی و خودآگاهی

نویسندگان: محمدحسن فاطمی - دکتران طاهری - محمد بنی حسن

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۵۶۴-۷۶-۰

نوبت چاپ: اول بهار ۱۳۹۵

شمارگان: ۱۰۰۰

قیمت: ۱۰۰۰۰۰ ریال

نشر و اتیا: خیابان جمهوری خیابان منیری جابو شماره ۴

تلفن: ۰۹۱۲۱۸۶۶۵۵۸-۶۶۹۱۵۳۱۱-۶۶۹۵۱۶۴۳

مرکز پخش: خیابان شهید مدنی، خیابان وحیدیه، میدان تسلیحات، کرمان
مسجد جامع فاطمیه غربی، روبروی مسجد، ساختمان پزشکان فاطیما، طبقه سوم

تلفن ۷۷۲۵۷۵۱۷ - ۰۹۱۲۵۵۸۰۱۰۳

مرکز رصد روان‌شناسی اسلامی

فروش اینترنتی www.ketab.ir

۱۵	مقدمه
۱۶	خودآگاهی چیست؟
۱۹	اجزای خودآگاهی
۱۹	شناخت ویژگی‌های جسمانی
۱۹	شناخت احساسات
۱۹	شناخت توانایی‌ها و مهارت‌های خود: نقاط قوت
۲۱	برخی عوامل اثر در رشد خودآگاهی
۲۲	موانع رشد خودآگاهی
۲۶	هوش هیجانی
۲۸	عزت نفس
۳۰	هوش عمومی و هیجانی
۳۰	۱- هوش عمومی IQ ۲- هوش هیجانی
۳۱	آگاهی از هیجانات خود
۳۱	کنترل هیجانات
۳۱	راه‌های کسب مهارت خودآگاهی
۳۲	مهارت خودآگاهی
۳۵	انواع تربیت بشر
۳۵	۱. تربیت جسمی
۳۶	۲. تربیت عاطفی
۳۶	۳. مفهوم شناسی تربیت عقلانی
۳۸	۴. تربیت دینی
۳۹	۵. تعریف تربیت اجتماعی
۴۰	تعریف «مهارت» و «مهارت‌های زندگی» و تقسیمات آن

۴۰	تعریف مهارت‌های زندگی
۴۲	مهارت‌های فکری - ذهنی
۴۲	مهارت‌های ارتباطی - اجتماعی
۴۳	مهارت‌های شناختی (معرفتی)
۴۴	مهارت خودآگاهی و ارتباط با خود
۴۴	عض شناسی (بدن شناسی)
۴۴	روان شناسی
۴۵	نعمت شناسی
۴۶	حق شناسی و تکلیف شناسی
۴۷	شناخت ویژگی‌های اختصاصی
۴۷	کاستی شناسی خود
۴۸	قدرشناسی خود
۴۸	شناخت افکار منفی خودآیند و مقابله با آن
۴۹	راهکار پیشگیرانه
۵۰	راهکار درمانی (رفعی)
۵۱	ذهن خوانی
۵۱	بی توجهی به امور مثبت
۵۱	تفکر همه یا هیچ
۵۱	تعمیم مبالغه انگیز
۵۲	فیلتر ذهنی
۵۲	پیش گویی
۵۲	درشت‌نمایی
۵۲	استدلال احساسی
۵۲	خطای «بایدها»
۵۳	برچسب زدن

۵۳	.....	شخصی سازی
۵۳	.....	خود فیزیکی
۵۳	.....	خود جنسیتی
۵۳	.....	خود معنوی
۵۳	.....	خود اعتقادی
۵۳	.....	خود مبهم
۵۳	.....	خود آرمانی
۵۴	.....	خود ماضی
۵۴	.....	خود اجتماع
۵۵	.....	آموزش مهارت خود آگاهی
۵۵	.....	مهارت های دانه رنگی
۵۶	.....	مهارت خود آگاهی
۵۶	.....	اجزا خود آگاهی
۵۶	.....	شناخت ویژگی ها
۵۷	.....	شناخت احساسات (هیجانی)
۵۷	.....	نتیجه گیری از احساسات
۵۷	.....	شناخت ویژگی های رفتاری
		نتایج شناخت ویژگی های رفتاری توسط بازخوردهای دیگران: پیامدهای ناشی از
۵۸	.....	بازخورد دیگران
۵۸	.....	بازخوردها: خصوصیت ما از نظر دیگران
۵۸	.....	تکنیک پنجره جوهری جهت استفاده در خود آگاهی
۵۹	.....	پنجره جوهری
۵۹	.....	خود افشایی - صراحت و صداقت
۶۰	.....	مثلت شناختی
۶۰	.....	فرمول ایجاد یک فکر ناکارآمد:

همیشه - همه جا - همه افراد (تعمیم) باید (الزام)	۶۰
درست (خوب دیدن از دید خود فرد) رفتار کنند	۶۰
برای جلوگیری از افکار ناکارآمد	۶۰
خود تنظیمی چیست	۶۰
فشار گروه	۶۱
عواما درونی (فردی)	۶۱
عواما بیرونی (محیطی)	۶۱
گروه خانواده	۶۲
گروه های اجتماعی	۶۲
تعارض در نقش	۶۲
انواع تعارض در نقش ها	۶۲
ویژگی های افراد خودآگاه	۶۲
موانع خودآگاهی	۶۴
رضایت از زندگی	۶۴
تمرین های کسب خودآگاهی	۶۴
خودآگاهی و خود پنداره چیست؟	۶۵
خودآگاهی عمومی - خصوصی	۶۶
خودپنداره	۶۷
اهمیت خود پنداره	۶۷
(۱) دیدگاه اجتماعی	۶۸
(۲) دیدگاه شناختی	۶۸
(۳) دیدگاه شناختی - اجتماعی	۶۹
اهمیت و کاربرد خودپنداره	۶۹
ویژگی های خودپنداره کارآمد	۷۰
خودآگاهی، فواید آگاهی از خود، ویژگی های افراد خودآگاه	۷۲

- ۷۴..... تمرین‌های کسب خودآگاهی
- ۷۷..... انواع خودآگاهی
- ۷۷..... انواع آگاهی از خود
- ۸۲..... شناخت احساسات منفی
- ۸۴..... به خودآگاهی بالا برسید
- ۸۶..... احساسات خود را بیان کنید
- ۸۶..... احساسات منفی را به مثبت تبدیل کنید
- ۸۷..... احساسات خود را بنویسید
- ۸۷..... احساسات خود را مشاهده کنید
- ۸۸..... مهارت خودآگاهی کودک
- ۸۸..... مهارت‌های خودآگاهی کودک موفق من
- ۸۸..... خودآگاهی یا شناخت بزرگ‌سود
- ۹۰..... آموزش مهارت‌های زندگی به کودکان
- ۹۱..... آموزش مهارت‌های زندگی
- ۹۳..... از کجا باید شروع کرد؟
- ۹۵..... آموزش مهارت‌های زندگی به کودکان
- ۹۶..... هدف را گم نکنیم
- ۹۶..... بحث خودآگاهی
- ۹۹..... معنای خودآگاهی از دیدگاه قرآن کریم چیست؟
- ۹۹..... پاسخ تفصیلی
- ۱۰۰..... (۱) خودآگاهی فطری
- ۱۰۰..... (۲) خودآگاهی جهانی
- ۱۰۱..... (۳) خودآگاهی عرفانی
- ۱۰۲..... تو خود حجاب خودی
- ۱۰۳..... پیش شرط‌های خودآگاهی

۱۰۴	.....	ضرورت خودآگاهی
۱۰۴	.....	خودآگاهی در یک تعریف ساده
۱۰۷	.....	نتایج و آثار خودآگاهی
۱۰۹	.....	مقدمه‌ای بر خودشناسی
۱۱۳	.....	آثار خودشناسی
۱۱۴	.....	راه‌ها، شناخت خود
۱۱۷	.....	اراع خود
۱۱۷	.....	انواع شخصیت
۱۲۰	.....	موانع خودشناسی
۱۲۲	.....	کاربرد ابعاد خودشناسی در زندگی
۱۲۲	.....	هوش
۱۲۳	.....	سلامت جسمانی و روانی
۱۲۳	.....	اعتقادات مذهبی
۱۲۳	.....	تحصیلات
۱۲۴	.....	اقتصادی
۱۲۴	.....	اخلاق
۱۲۵	.....	ظاهر
۱۲۵	.....	فرهنگی
۱۲۵	.....	خانواده
۱۲۶	.....	سلیقه‌ها
۱۲۶	.....	سیاسی
۱۲۷	.....	مهارت خودشناسی
۱۲۷	.....	معرفت نسبت به توانایی‌ها و قابلیت‌ها و استعدادهای درونی
۱۲۷	.....	معرفت نسبت به ویژگی‌های رشد و تحول (خصائص سنی)
۱۲۸	.....	معرفت نسبت به نیازهای اساسی روانی

- ۱۲۸ ..... معرفت نسبت به ضعف‌ها و ناتوانی‌ها و محدودیت‌های وجود خویشتن
- ۱۲۹ ..... تأثیر عملی خودشناسی
- ۱۳۰ ..... طرحی ساده برای خودشناسی
- ۱۳۱ ..... مهارت‌های زندگی
- ۱۳۱ ..... مهارت روابط مؤثر اجتماعی
- ۱۳۲ ..... مهارت ابراز وجود
- ۱۳۳ ..... مهارت خودشناسی
- ۱۳۴ ..... مهارت عملی
- ۱۳۵ ..... مهارت انعطاف‌پذیری
- ۱۳۶ ..... کنار آمدن با هیجانات و فشارهای روانی
- ۱۳۷ ..... مهارت خودشناسی در روابط
- ۱۳۸ ..... خودشناسی در مورد نوجوانان
- ۱۳۸ ..... الف) شناخت بعد جسمی خود
- ۱۳۹ ..... ب) شناخت خود واقعی
- ۱۳۹ ..... ج) شناخت خود برای دیگران
- ۱۴۰ ..... چرا خودشناسی مهم‌ترین مهارت زندگی است؟
- ۱۴۲ ..... چگونه خود را بشناسیم؟
- ۱۴۳ ..... چگونه خود را دوست داشته باشیم؟
- ۱۴۴ ..... خودشناسی به زبان ساده
- ۱۴۵ ..... قدم اول: آگاهی از خود
- ۱۴۵ ..... قدم دوم: بیان خود، بیان انگیزه‌ها و اهداف
- ۱۴۶ ..... قدم سوم: تمرین
- ۱۴۷ ..... خودآگاهی مثبت یا خودشناسی
- ۱۴۸ ..... راه‌های عزت‌نفس
- ۱۴۸ ..... کنترل خود و قبول مسئولیت

خود انتظاری مثبت (انتظار پیش آمدهای خوب برای خود)	۱۴۹
وسعت نظر مثبت یا بلندنظری	۱۵۰
انواع تست خودشناسی	۱۵۰
تست ۱	۱۵۰
تست ۲	۱۵۳
تست ۳	۱۵۸
تست ۴	۱۶۱
منابع	۱۶۵

مقدمه

از مسائل مهم انسان و شاید مهم‌ترین آن‌ها، شناخت خود انسان است. آدمی قبل از آنکه به شناخت جهان پیرامون خود و نیک و بد آن بپردازد، باید خود را بشناسد و گنجینه‌های فطرت و نهاد خود را کشف نماید و آن‌ها را به کمال برساند و امیال نفسانی و شهوانی خود را تعدیل کند. در این صورت است که به بزرگ‌ترین سعادت نائل می‌شود؛ اما اگر غفلت بورزد و استعدادهای خود را نیابد و شکوفا نسازد و فقط نیازهای مادی و امیال نفسانی و حیوانی خود را برآورد، گرفتار خسران می‌گردد و از مرتبه انسانیت به حیوانیت تنزل می‌کند. دعوت به شناخت انسان از توصیه‌های مهم پیامبران الهی، سالمان اخلاق، عارفان و فیلسوفان است و انسان خود نیز اهمیت آن را احساس می‌کند. البته، آدمی از جهات مختلف، موضوع شناخت و علوم فراوان است. روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، تاریخ، اخلاق، پزشکی، اندام‌شناسی، زیست‌شناسی و بیوشیمی و... هر کدام، از نظر گاه خاصی انسان را مورد مطالعه قرار می‌دهند؛ اما منظور از شناخت انسان و خودآگاهی در این کتاب، آن است که او دارای استعدادها و نیروهایی برای فهم خود و جهان و تکامل انسانی است. اگر انسان با تأمل و تفکر، امکانات و استعدادهایی که برای رشد و تکامل در او افراشته است، بشناسد، بهتر می‌تواند سرمایه‌های وجودی خود را به کمال برساند.

امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) می‌فرماید: کسی که به شناخت‌شناسی دست یابد، به بزرگ‌ترین سعادت و کامیابی رسیده است. بنا به نقل تاریخی بر در معبد دلفی، در یکی از شهرهای یونان باستان، برای کشف راز حلقه و پیچیدگی‌های وجود انسان، نوشته بودند که «خود را بشناس!» در تاریخ فلسفه، خودشناسی، از نظریات اساسی سقراط حکیم بوده است. ایمانوئل کانت، از فیلسوفان بزرگ مغرب زمین، می‌گوید: انسان قبل از هر چیز باید به ارزیابی و شناخت دقیق توانایی شناخت خود بپردازد.